

УДК 343

У. Чуґаєнко

COMPARATIVE RESEARCH OF THE CRIME PROVIDED FOR UNDER ARTICLE 384 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

Ю.О. Чуґаєнко

кандидат економічних наук,
доцент кафедри державного будівництва,
професор кафедри суспільних наук,
ВНЗ «Національна академія управління»

КОМПАРАТИВІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 384 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Проблеми порівняльно-правового дослідження мають велике значення для теорії кримінального права та законотворчої діяльності. Проте ці питання не отримали належного вирішення до цього часу, що свідчить про потребу їх дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням компаративістичного дослідження складу злочину завідомо неправдиве показання певною мірою приділили увагу О.І. Габро, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін, М.І. Мельник та інші. Однак це питання не знайшло свого належного вирішення.

Мета статті: компаративістичне дослідження складу злочину, передбаченого ст. 384 КК України.

Виклад основних результатів дослідження. Перед правозастосовними органами стоїть завдання підвищення ефективності боротьби зі злочинністю, в тому числі з посяганнями на відносини, що забезпечують умови з охорони належного отримання суб'єктами провадження правдивих показань свідка чи потерпілого, правдивого висновку експерта, правильного перекладу від перекладача. Узагальнення практики правозастосовних органів свідчить про те, що вони мають певні труднощі в застосуванні норм про кримінальну відповідальність за злочини, передбачені ст. 384 КК. Це зумовлено низкою факторів, до яких належать недоліки в конструюванні норм, передбачених ст. 384 КК, також відсутні роз'яснення із застосування зазначеної статті. Ряд проблем, зокрема об'єкт, предмет, об'єктивна сторона, суб'єкт і суб'єктивна сторона злочинів, передбачених ст. 384 КК, відмежування цього складу злочинів від суміжних і кваліфікація, в разі необхідності за сукупністю складів злочину, продовжують залишатися дискусійними. Вирішення цих та інших питань потребує, поряд з юридично-логічним, історичним, соціологічним, системного і порівняльно-правового дослідження. Порівняльно-правовий метод дослі-

дження зазначеної проблеми майже відсутній. Разом з тим відомо, що порівняльно-правове дослідження в цій проблемі відіграє не тільки велику науково-пізнавальну роль, а й має певне прикладне значення. Дослідження складу злочину завідомо неправдиві показання (ст. 384 КК) і відповідних складів злочинів за аналогічне діяння в деяких зарубіжних державах в порівняльному аспекті – це один із конкретних засобів застосування діалектичного методу дослідження проблем, що нас цікавлять.

Користуючись вищезгаданим підходом до досліджуваної проблеми, доцільно розглядати її стосовно складоутворюючих ознак складу злочину, передбаченого ст. 384 КК, і відповідних складів злочинів, що вибрані для порівняння. Цей шлях допоможе найбільш повно показати співвідношення нашого закону (ст. 384 КК) з відповідними законами зарубіжних держав, виявити певні проблеми, що належить вирішити законодавцю з метою вдосконалення ст. 384 КК, а також сформулювати уявлення про існуючі тенденції між вітчизняним і зарубіжним законодавством з подолання цих соціальних явищ, якими є вказаний злочин.

Так, згідно зі ст. 384 КК, об'єктом цього складу злочину є суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони належного отримання суб'єктами провадження правдивих показань свідка чи потерпілого, правдивого висновку експерта, правильного перекладу від перекладача [1]. Додатковим безпосереднім об'єктом цього складу злочину можуть бути відносини, що забезпечують умови з охорони прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб [1]. У зарубіжному кримінальному законодавстві злочин за аналогічне діяння визначається: ст. 307 КК РФ («Завідомо неправдиві показання, висновок експерта, спеціаліста або неправильний переклад») [2], ст. 401 КК Республіки Білорусь [3], ст. 352 КК Республіки Казахстан [4], ст. 312 КК Республіки Молдова [5], ст. 238 КК Республіки Узбекистан [6], ст. 330 КК Киргизької Республіки [7], ст. 297 КК Азербайджанської Республіки [8], ст. 370 КК Грузії [9], ст. 351 КК Республіки Таджикистан [10], ст. 300 КК Латвійської Республіки [12], ст. 290 та ст. 291 КК Республіки Болгарія [13], ст. 233 КК Республіки Польща [14], ст. 158 КК Данії [15], ст. 305 КК Китайської Народної Республіки [16], ст. 434 КК Франції [17], ст. 458 КК Іспанії та ст. 459 КК Іспанії [18], параграф 288 КК Австрії [19], ст. 307 КК Швейцарії [11], параграф 153 КК ФРН [20]. Перераховані статті в тій чи іншій інтерпретації стосуються відносин, що забезпечують умови з охорони належного отримання суб'єктами провадження правдивих показань свідка чи потерпілого, правдивого висновку експерта, правильного перекладу від перекладача.

Ст. 434.13 КК Франції гл. 4. «Про посягання на правосуддя» стосується відносин, що забезпечують умови з охорони належного отримання показань під присягою будь-якому судовому органу або нарядом посадової особи судової поліції, який діє в порядку виконання окремого доручення, а в ст. 434.18 цього ж Кодексу йдеться про відносини, які стосуються перекладача і його перекладу. Натомість у ст. 434.20 цього ж Кодексу йдеться про відносини, що забезпечують умови з охорони належного отримання правдивого висновку

експерта з будь-якої справи в письмових висновках, усних показань чи результатів експертизи [17].

Параграфом 153 КК ФРН передбачені неправдиві показання, які даються не під присягою й лжеприсяга. Об'єктом цього складу злочину є суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони належного отримання суб'єктами провадження правдивих показань [20].

Аналіз параграфу 288 КК Австрії свідчить, що безпосереднім об'єктом цього складу злочину є суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони належного отримання інформації у справі від свідка, вірні дані огляду експертом, вірний висновок експерта під час провадження у справі. Натомість параграфом 289 цього ж Кодексу передбачені суспільні відносини з належного отримання адміністративним органом правдивих показань свідка, вірні дані огляду експертом, правдивий висновок експерта [19].

Ст. 306 КК Швейцарії передбачені суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони належного отримання інформації про фактичні обставини справи від сторін по справі у Цивільному процесі [11]. Натомість ст. 307 цього ж Кодексу регламентує безпосередній об'єкт як суспільні відносини, що забезпечують умови з належного отримання інформації про фактичні дані з показань свідка, правдивого висновку експерта, правильного перекладу, зробленого перекладачем [11].

Отже, як свідчить аналіз зазначених статей або параграфів перелічених законодавчих фактів відповідних держав, під об'єктом злочину розуміють суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони належного отримання суб'єктами провадження правдивих показань свідка чи потерпілого, правдивого висновку експерта, правильного перекладу перекладача з певною деталізацією чи узагальненням.

Щодо предмета вказаного складу злочину, яким згідно з чинним законодавством (ст. 384 КК) є фактичні дані, що містять інформацію, якою володіє свідок, потерпілий, експерт, оцінювач, перекладач про обставини справи, які підлягають встановленню або перевірці, мають значення для розгляду або вирішення справи, в тому числі й про факти, що характеризують особу підозрюваного, обвинуваченого, підсудного або потерпілого чи позивача або відповідача та щодо взаємовідносин між ними, отримані під час провадження дізнання, досудового слідства, здійснення виконавчого провадження, розгляду справи в суді або провадження тимчасовими слідчими комісіями Верховної Ради України. У зарубіжному кримінальному законодавстві щодо предмета досліджуваних діянь існують певні особливості. Таким же чином слід вирішити проблему предмета цього діяння за ст. 402 Республіки Білорусь, ст. 352 Республіки Казахстан, ст. 196 КК Республіки Молдова, ст. 330 КК Киргизької Республіки, ст. 297.1 КК Азербайджанської Республіки, ст. 351 КК Республіки Таджикистан, ст. 175 КК Естонської Республіки, ст. 300 КК Латвійської Республіки. Згідно зі ст. 307 КК РФ, предметом злочину є фактичні дані, що містять інформацію (неправдиву), якою володіє свідок, потерпілий, експерт, спеціаліст, перекладач про фактичні обставини справи, які підлягають встановленню або перевірці тощо [2]. Відповідно до ст. 370 КК Грузії, предметом

злочину є фактичні дані, що містять інформацію, якою володіє свідок, потерпілий, експерт, крім того, це також інформація, що отримана від неправдивого показання експерта [20].

Згідно зі ст. 233 КК Республіки Польщі, предметом злочину є фактичні дані, що містять інформацію (неправдиву), яка може використовуватись як докази в судочинстві чи іншому провадженні. Відповідно до параграфа 4 ст. 233, предметом злочину є фактичні дані, що містять інформацію (неправдиву) у висновку експерта чи в перекладі перекладача [14]. Згідно зі ст.305 КК Китайської Народної Республіки, предметом злочину є фактичні дані, що містять інформацію, якою володіє свідок, експерт, секретар, що веде протокол, перекладачі, які дали недостовірну інформацію з метою завдати шкоду третій особі чи утаїти докази [16]. Відповідно до параграфів 288 і 289 КК Австрії, предметом злочину є фактичні дані, що містять інформацію від свідка, експерта, але ці особи її спотворюють [19]. Згідно зі ст. 307 КК Швейцарії, предметом злочину є фактичні дані, що містять інформацію, якою володіє свідок, експерт, перекладач, але які її спотворюють [11]. Вищевикладене дає змогу констатувати, що найбільш вдало предмет цього злочину описано в ст.384 КК України, ст. 352 КК Республіки Казахстан, ст. 196 КК Республіки Молдова, ст. 330 КК Киргизької Республіки, ст. 297-1 КК Азербайджанської, ст. 351 Республіки Таджикистан, хоча і вони потребують певних уточнень.

Об'єктивна сторона складу злочину, передбаченого ч.1 ст. 384 КК, характеризується діями (вчинення однієї із таких дій) 1) завідомо неправдиві показання свідка чи потерпілого; 2) завідомо неправдивий висновок експерта; 3) завідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку майна 4) завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем.

Наступна ознака об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ч.1 ст. 384 КК, – час вчинення цього діяння (під час дізнання, досудового слідства, судового розгляду, під час здійснення виконавчого провадження або розслідування тимчасовою слідчою чи спеціальною тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України).

Ще однією з ознак об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 384 КК, є обстановка вчинення злочину[21, с. 159].

У диспозиції ч. 1 ст. 384 КК обстановка позначається таким чином: «завідомо неправдиве показання свідка чи потерпілого під час проведення дізнання», «неправдиве показання свідка чи потерпілого під час проведення досудового слідства», «неправдиве показання свідка чи потерпілого під час здійснення провадження», «неправдиве показання свідка чи потерпілого під час провадження тимчасовою слідчою чи спеціальною слідчою комісією Верховної Ради України», «завідомо неправдивий висновок експерта під час проведення дізнання», «завідомо неправдивий висновок експерта під час проведення розслідування тимчасовою слідчою чи спеціальною слідчою комісією Верховної Ради України», «завідомо неправдивий висновок експерта під час розгляду справи в судовому засіданні», «завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем у таких самих обставинах», «завідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку майна під час здійснення виконавчого провадження» [1].

Ознаки об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 401 КК Республіки Білорусь [3], ст. 352 КК Республіки Казахстан [4], ст. 312 КК Республіки Молдова [5], ст. 238 КК Республіки Узбекистан [6], ст. 330 КК Киргизької Республіки [7], ст. 297.1 КК Азербайджанської Республіки [8], ст. 351 КК Республіки Таджикистан [10], ст. 175 КК Естонської Республіки [11], ст. 300 КК Латвійської Республіки [1], збігаються з ознаками зовнішньої сторони складу злочину, передбаченого ст. 384 КК.

Об'єктивна сторона складу злочину, передбаченого ст. 307 КК РФ характеризується: 1) діями (завідомо неправдивими показаннями свідка, потерпілого або висновком експерта, показанням експерта, показанням спеціаліста або завідомо неправильним перекладом, зробленим перекладачем); 2) часом – вчинення таких дій під час судового засідання, під час досудового розслідування; 3) обстановкою вчинення злочину, тобто збігом дій і часу [2]. На відміну від дій, передбачених ст. 384 КК, в ст. 307 КК РФ додатково передбачені такі дії, як завідомо неправдиві показання експерта, показання спеціаліста [2]. Слід звернути увагу на особливості об'єктивної сторони. Так, у ст. 370 КК Грузії додатково описується така дія, як завідомо неправдиве показання експерта [9]. Стосовно об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 290 КК Республіки Болгарія, то тут передбачені такі дії: 1) підтвердження перед судом чи іншим належним органом неправди, яка виходить від свідка; 2) бездіяльність – замовчування про істину в справі; 3) за дію перекладач чи особа, що сприяє суду чи іншому належному органу влади під час допиту осіб, які не можуть в силу тих чи інших причин самостійно давати показання, якщо вони зроблять неправильний переклад чи дадуть неправильне тлумачення [13]. Крім того, ст. 291 КК Республіки Болгарія, передбачені такі дії, як свідомо (усно чи письмово) дасть експерт неправильний висновок [13]. Щодо об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 233 (параграф 1) КК Республіки Польщі, то йдеться про дію особи, яка дає неправдиве свідчення в суді чи іншому провадженні, що проводиться на підставі закону (на відміну від ст. 384 КК, суб'єкт злочину конкретно не зазначається). Параграфом 4 ст. 233 цього ж кодексу передбачена така дія, як представлення експертом, спеціалістом чи перекладачем неправдивого висновку чи перекладу, на відміну від ст. 384 КК [14]. Стосовно об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого параграфом 158 гл.17 КК Данії, то слід зазначити, що така дія, як представлення будь-якою особою неправдивого доказу, передбачається як у національному, так і в іноземному суді та в суді Правосуддя Європейського Співтовариства [15]. Параграф 161 цього ж кодексу стосується такої дії, як дача неправдивих показань (на відміну від тих, які вказані у параграфі 158) у будь-якому органі чи для інформування такого органу під чесне слово або іншим урочистим способом, якщо така процедура підписана чи дозволена [15]. Аналіз ст. 305 КК КНР показує що об'єктивна сторона цього діяння характеризується такими діями: умисна дача неправдивих показань свідком, експертом, секретарем, що веде протокол, перекладачем (щодо важливих обставин судової справи), складання неправдивих експертних висновків, спотворення протоколу, неправильний переклад з наміром завдати шкоди третій особі чи шляхом бездіяльності

утаїти докази [16]. Аналіз стст. 434.13, 432.14, 434.17, 434.18, 434.20 свідчить, що КК Франції, передбачає такі дії, як: 1) лжесвідчення, здійснене під присягою перед будь-яким судом або перед посадовою особою судової поліції, що діє в порядку виконання окремого судового доручення; 2) лжесвідчення, здійснене з корисних мотивів; 3) лжесвідчення в процесі провадження по цивільним справам; 4) дії вчинені перекладачем у процесі провадження по будь-якій справі, які проявились у спотворенні сутності слів чи документів, що перекладаються; 5) дії експерта у будь-якій справі, які проявились у фальсифікації в його письмових висновках чи усних показаннях даних чи результатів експертизи [17]. Вивчення положень КК Іспанії, зокрема стст.458, 459 цього кодексу, свідчить, що об'єктивна сторона цих діянь характеризується такими діями: 1) дача свідком неправдивих показань у судовому процесі; 2) дача неправдивих показань проти обвинуваченого в кримінальній справі; 3) дача неправдивих показань перед міжнародним судом; 4) дії експерта і перекладача, які за злим наміром порушують істину у своєму судженні або перекладі [18]. Аналіз параграфів 153, 154, 155, 160 КК ФРН передбачає такі дії, як: 1) дача неправдивих показань і не під присягою перед судом або перед іншим, компетентним у проведенні допиту під присягою свідків чи експертів органом як свідка чи експерта; 2) дача неправдивої присяги перед судом чи іншим компетентним органом для прийняття присяги органом; 3) твердження, рівносильне присязі; 4) підбурювання до лжеприсяги [20]. Аналіз положень КК Австрії, зокрема параграфів 288, 289, 290 цього Кодексу, свідчить, що тут властиві такі дії, як: 1) дача свідком неправдивих показань під час допиту по справі в суді; 2) дача експертом невірних даних огляду чи невірного висновку; 3) дача в суді неправдивого показання під присягою або підтвердження їх під присягою чи неправдиве давання присяги (якщо такий вид присяги передбачений законодавством); 4) дача неправдивих показань комітету, створеному на підставі ст.53 Федерального закону про конституційний суд; 5) дача свідком неправдивого показання адміністративному органу (під час допиту); 6) представлення суду невірних даних огляду чи невірного висновку експерта; 7) дача неправдивих показань у стані крайньої необхідності [19]. Вивчення стст. 306, 307 КК Швейцарії свідчить, що об'єктивна сторона цих складів злочину характеризується такими діями: 1) дача неправдивих показань стороною в цивільному процесі, 2) дача неправдивого показання свідком, експертом, перекладачем; 3) представлення експертом невірних даних огляду чи неправильного висновку експертизи або невірного перекладу перекладачем [11].

Дослідження кримінального законодавства зарубіжних держав спонукає нас до вдосконалення ч.1 ст.384 КК, яка має отримати такий зміст: «Ст. 384. Завідомо неправдиве показання, висновок експерта, звіт оцінювача або завідомо неправильний переклад.

1. Завідомо неправдиве показання свідка чи потерпілого або завідомо неправдивий висновок експерта під час провадження дізнання, досудового слідства, здійснення виконавчого провадження або проведення розслідування тимчасовою слідчою чи спеціальною тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України або в суді, завідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку

майна під час здійснення виконавчого провадження, а також завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем у таких самих випадках, – ...».

Як уже зазначалось, у диспозиції ч. 2 ст. 384 КК передбачено відповідальність за кваліфікуючі (обтяжуючі) види діяння. До них належать: а) ті самі дії, якщо вони поєднані з обвинуваченням у тяжкому чи особливо тяжкому злочині; б) ті самі дії, якщо пов'язані зі штучним створенням доказів обвинувачення чи захисту; в) ті самі дії, якщо вони вчинені з корисливих мотивів [1]. Ч. 2 ст. 307 КК Російської Федерації (ті ж самі діяння, якщо вони поєднані з обвинуваченням особи у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину), на відміну від діяння, передбаченого ст. 384 КК, містить лише одну кваліфікуючу ознаку [2]. Ч. 2 ст. 401 КК Республіки Білорусь і ч. 2 ст. 384 КК України та ч. 2 ст. 352 КК Республіки Казахстан, ч. 2 ст. 330 КК Киргизької Республіки мають однакові кваліфікуючі ознаки, аналізованого складу злочину [3; 2; 12; 23]. Ч. 2 ст. 312 КК Республіки Молдова передбачає такі кваліфікуючі ознаки: 1) таке ж діяння, пов'язане з обвинуваченням в тяжкому злочині, особливо тяжкому, надзвичайно тяжкому; 2) таке ж діяння, вчинене з корисливих мотивів; 3) таке ж діяння, пов'язане зі штучним створенням неправдивих доказів обвинувачення [5]. Положення ч. 2 ст. 384 КК України має переваги, оскільки не виокремлює лише одну групу особливо тяжких злочинів, а також передбачає і відповідальність за штучне створення доказів не тільки обвинувачення, але й захисту. У ст. 238 КК Республіки Узбекистан важливо було б таку кваліфікуючу ознаку «дії передбачені частиною першою чи другою даної статті, вчинені в інтересах організованої групи» викласти в такому формулюванні: «ті самі діяння, вчинені в інтересах організованої групи чи злочинної організації». Ч. 2 ст. 297.1 КК Азербайджанської Республіки передбачена одна кваліфікуюча ознака досліджуваного діяння: «ті самі дії, поєднані з обвинуваченням у здійсненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину» [8], яка є в ч. 2 ст. 384 КК України. Ці приписи стосуються ч. 2 ст. 370 КК Грузії [9]. Ч. 2 ст. 351 КК Республіки Таджикиста, передбачені такі кваліфікуючі ознаки: 1) ті ж дії, поєднані з обвинуваченням у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину; 2) ті ж дії, поєднанні зі штучним створенням доказів обвинувачення; 3) ті ж дії, вчинені з корисливою метою; 4) ті ж дії, вчинені в інтересах організованої групи [10]. У ч. 2 ст. 175 КК Естонської Республіки є одна кваліфікуюча ознака: «ті ж дії, поєднанні зі штучним створенням доказів обвинувачення» [11]. У ч. 2 ст. 300 КК Латвійської Республіки, порівняно з ч. 2 ст. 384 КК України, є додаткова кваліфікуюча ознака: «ті ж дії, які спричинили тяжкі наслідки» [7]. Це положення потрібно було б сприйняти законодавцю України. Інші, перераховані нами кримінальні кодекси в цьому аспекті не представляють інтересу.

Отже, ч. 2 ст. 384 КК має набути такого змісту «Ті самі дії, поєднані з обвинуваченням у тяжкому чи особливо тяжкому злочині, або зі штучним створенням доказів обвинувачення чи захисту, або які спричинили тяжкі наслідки, або вчинені з корисливих мотивів, або вчинені в інтересах організованої групи чи злочинної організації».

Згідно зі ст. 307 КК Російської Федерації, суб'єктом злочину є свідок, потерпілий, експерт, спеціаліст, перекладач [2]. Такий стан речей характерний

для ст. 290 КК Республіки Болгарія [13]. Слід звернути увагу на те, що суб'єктом злочину, передбаченого ст. 305 КК КНР, можуть бути свідки, експерти, секретарі, що ведуть протоколи, перекладачі [16].

Можна також констатувати, що суб'єктами злочинів, передбачених ст. 297.1 КК Азербайджанської Республіки [8], ст. 370 КК Грузії [9], ст. 351 КК Республіки Таджикистан [10], ст. 175 КК Естонської Республіки [11], ст. 300 КК Латвійської Республіки [12], може бути свідок, потерпілий, експерт, перекладач. Ці положення підтверджуються аналізом зазначених складів злочинів. Натомість аналіз ст. 233 КК Республіки Польща свідчить, що суб'єктами цього злочину може бути свідок, експерт, перекладач або спеціаліст [14]. У КК Данії суб'єктом вважається будь-яка особа, що представляє неправдивий доказ. Таке положення не є предметом даного дослідження [15]. Приписи суб'єкта злочину, передбаченого КК Франції, КК Іспанії, КК ФРН, КК Австрії, КК Швейцарії, не отримали достатньої деталізації суб'єктів аналізованих діянь.

Варто підкреслити, що деталізація суб'єктів злочину, передбаченого ст. 384 КК, є належною та не потребує вдосконалення.

У ході даного дослідження встановлено, що за ст. 384 КК вказані діяння вчиняються лише з прямим умислом, оскільки цей злочин відноситься до злочинів з формальним складом, також на це вказує термін «завідомо». Крім того, ознака «вчинення цього злочину з корисливим мотивом» підтверджує, що для такої дії властивий корисливий мотив як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони цього діяння. Така ж суб'єктивна сторона властива і для діянь, передбачених ст. 307 КК Російської Федерації [2], ст. 401 КК Республіки Білорусь [3], ст. 352 КК Республіки Казахстан [4], ст. 312 КК Республіки Молдова [5], ст. 238 КК Республіки Узбекистан [6], ст. 330 КК Киргизької Республіки [7], ст. 297.1 КК Азербайджанської Республіки [8], ст. 370 КК Грузії [9], ст. 351 КК Республіки Таджикистан [10], ст. 175 КК Естонської Республіки [11], ст. 300 КК Латвійської Республіки [12], ст. ст. 148, 290, 291 КК Республіки Болгарія [13], ст. 233 КК Республіки Польща [14]. Ці положення стосуються КК Данії [19], КК КНР [21], КК Франції [34], КК Іспанії [18], КК Австрії [19], КК Швейцарії [11]. Що ж до КК ФРН, то діяння, передбачені ст. 160, можуть вчинятися з необережності, хоча зі змісту цієї статті таке положення не впливає.

Слід зазначити, що приписи ст. 384 КК щодо суб'єктивної сторони є оптимальними. Ці питання певною мірою отримали з'ясування і в зарубіжних джерелах [25; 26; 27; 28; 29].

Висновки. Отже, компаративістичні дослідження мають важливе значення для удосконалення законодавства України, зокрема ст. 384 КК України; крім того, цей аспект дослідження є важливим для теорії кримінального права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року [Електронний ресурс]; станом на 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>.

2. Уголовный кодекс Российской Федерации : принят Гос. Думой 24 мая 1997 года Вступил в действие 1 января 1997 года. — М. : Б. и., 1997. — 351 с.

3. Уголовный кодекс Республики Беларусь : принят Палатой представителей 2 июня 1999 года. Одобрен Советом Республики 24 июня 1999 года. Текст кодекса по состоянию на 20 марта 2003 года. — Минск : Амалфея, 2003. — 288 с.

4. Уголовный кодекс Республики Казахстан [Электронный ресурс] : принят 16 июля 1997 года № 167-І. — Режим доступа : <http://www.pavlodar.com/zakon/?dok=00087&ogl=all>.

5. Уголовный кодекс Республики Молдова : принят Парламентом Республики Молдова 18 апреля 2002 года. Введен в действие 21 июня 2002 года № 985-ХV. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. — 408 с.

6. Уголовный кодекс Республики Узбекистан : с изм. и доп. на 15 июля 2001 года / [вступ. статья М. Х. Рустамбаева, А. С. Якубова, З. Х. Гулямова]. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. — 338 с.

7. Уголовный кодекс Кыргызской Республики : принят Законодательным собранием Жогорку Кенеша Кыргызской Республики 18 сентября 1997 года (в ред. Законов Кыргызской Республики от 21 сентября 1998 года № 124, 9 декабря 1999 года № 141, 23 июля 2001 года № 77, 19 ноября 2001 года № 92, 12 марта 2002 года № 36) / [предисл. канд. юрид. наук зам. прокурора Санкт-Петербурга А. П. Стуканова, канд. юрид. наук, зам. нач. управл. прокуратуры С.-Петербурга П. Ю. Константинова]. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. — 352 с.

8. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики / [науч. ред., предисл. докт. юрид. наук, проф. И. М. Рагимова ; пер. с азерб. Б. Э. Аббасова]. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. — 325 с.

9. Уголовный кодекс Грузии / [науч. ред. З. К. Бигвава ; вступ. статья канд. юрид. наук, доц. В. И. Михайлова ; обзорн. статья докт. юрид. наук, проф. О. Гамкредидзе ; пер. с грузин. И. Мериджанашвили]. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. — 409 с.

10. Уголовный кодекс Республики Таджикистан : принят Законом Республики Таджикистан от 21 мая 1998 года «О принятии Уголовного кодекса республики Таджикистан». Введен в действие 1 сентября 1998 года Постановлением Парламента Таджикистана / [предисл. А. В. Федорова]. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. — 410 с.

11. Уголовный кодекс Швейцарии / [пер. с нем.]. — Москва : Зерцало, 2000. — 138 с.

12. Уголовный кодекс Латвийской Республики / [науч. ред. и вступ. статья канд. юрид. наук А.И. Лукашова и канд. юрид. наук Э.А. Саркисовой ; пер. с латш. канд. юрид. наук А.И. Лукашова]. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. — 313 с.

13. Уголовный кодекс Республики Болгария / [науч. ред. канд. юрид. наук, проф. А. И. Лукашова ; вступ. статья Й.И. Айдарова ; пер. с болг. Д.В. Милушква, А.И. Лукашова]. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. — 298 с.

14. Уголовный кодекс Республики Польша / [науч. ред. канд. юрид. наук доц. А.И. Лукашов, докт. юрид. наук, проф. Н.Ф. Кузнецова ; вступ. статья канд. юрид. наук, проф. Э.А. Саркисовой ; пер. с польс. Д.А. Барилевич]. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. — 262 с.

15. Уголовный кодекс Дании / [науч. ред. и предисл. С. С. Беляева, канд. юрид. наук (МГУ им. М. В. Ломоносова) ; пер. с дат. и англ. канд. юрид. наук С.С. Беляева, А. Н. Рычевой]. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. — 230 с.

16. Уголовный кодекс Китайской Народной Республики / под ред. докт. юрид. наук, проф. А. И. Коробеева ; [пер. с кит. Д. В. Вичикова]. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. — 303 с.

17. Уголовный кодекс Франции / [науч. ред. канд. юрид. наук доц. Л.В. Головки, канд. юрид. наук доц. Н. Е. Крыловой ; пер. с фр. и предисл. канд. юрид. наук доц. Н.Е. Крыловой]. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. — 650 с.

18. Уголовный кодекс Испании / [под ред. и с предисл. докт. юрид. наук, проф. Н.Ф. Кузнецовой и докт. юрид. наук, проф. Ф.М. Решетникова. — Москва : ЗЕРЦАЛО, 1998. — 218 с.

19. Уголовный кодекс Австрии / [пер. с нем.]. — Москва : Зерцало–М, 2001. — 144 с.

20. Уголовный кодекс ФРГ / [пер. с нем.]. — М. : Зерцало, 2000. — 208 с.

21. *Матвійчук В.К.* Теоретичні та практичні проблеми кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища : [монографія] / Валерій Костянтинівич Матвійчук. — К. : Національна академія управління, 2011. — 368 с.

22. Кримінально-процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : затв. Законом 28 грудня 1960 року ; станом на 8 вересня 2011 року. — Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1011.2.111&nobreak=1>.

23. Про адвокатуру : Закон України від 19 грудня 1992 року № 2887-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 9. — Ст. 62.

24. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and D.J., prof. N.F. Kuznetsova; introduction by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Polish by D.A. Barilovitch. — St. Petersburg : «Yuridichesky Center Press», 2001. — 234 p.

25. The Latvian Penal Code / edited and introduction by candidate of law A.I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Latvian by candidate of law A.I. Lukashov. — St. Petersburg : «Yuridichesky Center Press», 2001. — 313 p.

26. The Estonian Penal Code / edited and translated by V.V. Zapevalov, introduction by candidate of law, assistant professor of St-PSU № 1 Matsnev. — St. Petersburg : «Yuridichesky Center Press», 2001 — 262 p.

27. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova. — St. Petersburg : «Yuridichesky Center — Press», 2002. — 366 p.

28. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn. V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. — St. Petersburg : «Yuridichesky Center — Press», 2002. — 366 p.

29. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. — St. Petersburg : «Yuridichesky Center — Press», 2001. — 298 p.

REFERENCES

1. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku [Elektronnyi resurs]; stanom na 2011 r. // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. — 2001. — № 25–26. — St. 131. — Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>.

2. Ugolovnyj kodeks Rossijskoj Federacii : prinjat Gos. Dumoj 24 maja 1997 goda Vstupil v dejstvie 1 janvarja 1997 goda. — M. : B. i., 1997. — 351 s.

3. Ugolovnyj kodeks Respubliki Belarus' : prinjat Palatoj predstavitelej 2 ijunja 1999 goda. Odobren Sovetom Respubliki 24 ijunja 1999 goda. Tekst kodeksa po sostojaniju na 20 marta 2003 goda. — Minsk : Amalfeja, 2003. — 288 s.

4. Uголовnyj kodeks Respubliki Kazahstan [Jelektronnyj resurs] : prinjat 16 ijulja 1997 goda № 167-I. — Rezhim dostupu : <http://www.pavlodar.com/zakon/?-dok=00087&ogl=all>.

5. Uголовnyj kodeks Respubliki Moldova : prinjat Parlamentom Respubliki Moldova 18 aprelja 2002 goda. Vveden v dejstvie 21 ijunja 2002 goda № 985-XV. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2001. — 408 s.

6. Uголовnyj kodeks Respubliki Uzbekistan : s izm. i dop. na 15 ijulja 2001 goda / [vstup. stat'ja M. H. Rustambaeva, A. S. Jakubova, Z. H. Guljamova]. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2001. — 338 s.

7. Uголовnyj kodeks Kyrgyzskoj Respubliki : prinjat Zakonodatel'nym sobranieom Zhogorku Kenesha Kyrgyzskoj Respubliki 18 sentjabrja 1997 goda (v red. Zakonov Kyrgyzskoj Respubliki ot 21 sentjabrja 1998 goda № 124, 9 dekabrja 1999 goda № 141, 23 ijulja 2001 goda № 77, 19 nojabrja 2001 goda № 92, 12 marta 2002 goda № 36) / [predisl. kand. jurid. nauk zam. prokurora Sankt-Peterburga A. P. Stukanova, kand. jurid. nauk, zam. nach. upravl. prokuratury S.-Peterburga P. Ju. Konstantinova]. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2002. — 352 s.

8. Uголовnyj kodeks Azerbajdzhanskoj Respubliki / [nauch. red., predisl. dokt. jurid. nauk, prof. I. M. Ragimova ; per. s azerb. B. Je. Abbasova]. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2001. — 325 s.

9. Uголовnyj kodeks Gruzii / [nauch. red. Z.K. Bigvava ; vstup. stat'ja kand. jurid. nauk, doc. V.I. Mihajlova ; obzorn. stat'ja dokt. jurid. nauk, prof. O. Gamkrelidze ; per. s gruzin. I. Meridzhanashvili]. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2002. — 409 s.

10. Uголовnyj kodeks Respubliki Tadžikistan : prinjat Zakonom Respubliki Tadžikistan ot 21 maja 1998 goda "O prinjatii Ugolovnogo kodeksa respubliki Tadžikistan". Vveden v dejstvie 1 sentjabrja 1998 goda Postanovlenie Parlamenta Tadžikistana / [predisl. A. V. Fedorova]. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2001. — 410 s.

11. Uголовnyj kodeks Shvejarii / [per. s nem.]. — Moskva : Zercalo, 2000. — 138 s.

12. Uголовnyj kodeks Latvijskoj Respubliki / [nauch. red. i vstup. stat'ja kand. jurid. nauk A. I. Lukashova i kand. jurid. nauk Je. A. Sarkisovoj ; per. s latish. kand. jurid. nauk A. I. Lukashova]. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2001. — 313 s.

13. Uголовnyj kodeks Respubliki Bolgarija / [nauch. red. kand. jurid. nauk, prof. A. I. Lukashova ; vstup. stat'ja J. I. Ajdarova ; per. s bolg. D. V. Milushkva, A. I. Lukashova]. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2001. — 298 s.

14. Uголовnyj kodeks Respubliki Pol'sha / [nauch. red. kand. jurid. nauk doc. A.I. Lukashov, dokt. jurid. nauk, prof. N.F. Kuznecova ; vstup. stat'ja kand. jurid. nauk, prof. Je. A. Sarkisovoj ; per. s pol's. D.A. Barilovich]. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2001. — 262 s.

15. Uголовnyj kodeks Danii / [nauch. red. i predisl. S.S. Beljaeva, kand. jurid. nauk (MGU im. M.V. Lomonosova) ; per. s dat. i angl. kand. jurid. nauk S.S. Beljaeva, A.N. Rychevoj]. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2001. — 230 s.

16. Uголовnyj kodeks Kitajskoj Narodnoj Respubliki / pod red. dokt. jurid. nauk, prof. A. I. Korobeeva ; [per. s kit. D. V. Vichikova]. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2001. — 303 s.

17. Uголовnyj kodeks Francii / [nauch. red. kand. jurid. nauk doc. L. V. Golovko, kand. jurid. nauk doc. N. E. Krylovoj ; per. s fr. i predisl. kand. jurid. nauk doc. N. E. Krylovoj]. — SPb. : Juridicheskij centr Press, 2002. — 650 s.

18. Uголовnyj kodeks Ispanii / [pod red. i s predisl. dokt. jurid. nauk, prof. N.F. Kuznecovoj i dokt. jurid. nauk, prof. F. M. Reshetnikova. — Moskva : ZERCALO, 1998. — 218 s.

19. Uголовnyj kodeks Avstrii / [per. s nem.]. — Moskva : Zercalo—M, 2001. — 144 s.
20. Uголовnyj kodeks FRG / [per. s nem.]. — M. : Zercalo, 2000. — 208 s.
21. *Matviichuk V.K.* Teoretychni ta praktychni problemy kryminalno-pravovoi okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyshcha : [monohrafiia] / Valerii Kostiantynovych Matviichuk. — K. : Natsionalna akademiia upravlinnia, 2011. — 368 s.
22. Kryminalno-protseusualnyi kodeks Ukrainy [Elektronnyi resurs] : zatv. Zakonom 28 hrudnia 1960 roku ; stanom na 8 veresnia 2011 roku. — Rezhym dostupu : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1011.2.111&nobreak=1>.
23. Pro advokaturu : Zakon Ukrainy vid 19 hrudnia 1992 roku № 2887-XII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. — 1993. — № 9. — St. 62.
24. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and D.J., prof. N.F. Kuznetsova; introduction by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Polish by D.A. Barilovitch. — St. Petersburg : «Yuridicheskyy Center Press», 2001. — 234 p.
25. The Latvian Penal Code / edited and introduction by candidate of law A.I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Latvian by candidate of law A.I. Lukashov. — St. Petersburg : «Yuridicheskyy Center Press», 2001. — 313 p.
26. The Estonian Penal Code / edited and translated by V.V. Zapevalov, introduction by candidate of law, assistant professor of St-PSU № 1 Matsnev. — St. Petersburg : «Yuridicheskyy Center Press», 2001 — 262 p.
27. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova. — St. Petersburg : «Yuridicheskyy Center — Press», 2002. — 366 p.
28. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn. V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. — St. Petersburg : «Yuridicheskyy Center — Press», 2002. — 366 p.
29. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. — St. Petersburg : «Yuridicheskyy Center — Press», 2001. — 298 p.

Чугаєнко Ю.О. Компаративістичне дослідження складу злочину, передбаченого статтею 384 Кримінального кодексу України

У статті розглядаються проблеми порівняльно-правового дослідження складу злочину, передбаченого ст. 384 Кримінального кодексу України. Підкреслюється важливість цього питання для теорії кримінального права та законотворчої діяльності.

Ключові слова: компаративістичне дослідження, завідомо неправдиве показання, об'єкт злочину, об'єктивна сторона складу злочину, суб'єкт злочину, суб'єктивна сторона, предмет злочину, кримінальна відповідальність за завідомо неправдиві показання.

Чугаєнко Ю.А. Компаративистическое исследование состава преступления, предусмотренного статьей 384 Уголовного кодекса Украины

В статье рассматриваются проблемы сравнительно-правового исследования состава преступления, предусмотренного статьей 384 Уголовного кодекса Украины. Автор доказывает большое значение этого вопроса для теории уголовного права и законотворческой деятельности.

Ключевые слова: компаративистическое исследование, заведомо ложное показание, объект преступления, объективная сторона состава преступления,

субъект преступления, субъективная сторона, предмет преступления, уголовная ответственность за заведомо ложные показания.

Chuhaienko Y. Comparative Research of the Crime provided for under Article 384 of the Criminal Code of Ukraine

In this article, the comparative research of the crime provided for under Article 384 of the Criminal Code of Ukraine is made. The author insists that at the present time the matter of the research didn't get enough attention. The high importance of the research for criminal law theory and lawmaking practice is proved.

Keywords: *Comparative Research; Willful False Testimony; Object of a Crime; Objective Aspect of a Crime; Subjective Aspect of a Crime; Target of a Crime; Criminal Responsibility for the Willful False Testimony*

Стаття надійшла до редакції 04.12.2016.